

Riktlinjer | 2023-11-21

För insatser enligt socialtjänstlagen

ÄON 2023/000071

OMS 2023/000095

Omsorgskontoret

Jessica Tanzilli

Kvalitet- och utvecklingsenheten

08-5230 88 06

jessica.tanzilli@sodertalje.se

**Södertälje
kommun**

Innehåll

1.	Inledning.....	3
1.1	Syfte	3
1.2	Omfattning	3
2.	Vägledande utgångspunkter.....	4
2.1	Salutogent förhållningssätt	4
2.2	Skälig levnadsnivå	5
3.	Grundläggande bestämmelser	5
3.1	Lagstiftning	5
3.2	Styrdokument och prioriterade områden	6
3.3	Digitalisering och välfärdsteknik.....	6
4.	Kommunens ansvar	6
4.1	Bosättningskommun och vistelsekommun	6
4.2	Hushållsgemenskap	6
4.3	Parboendegaranti.....	7
4.4	Utförande verksamhet	7
4.5	Avgifter	7
5.	Genomförande.....	7
5.1	IBIC – Metodstöd för handläggning och utförande	7
5.2	Handläggning och utförande.....	8

1. Inledning

Äldreomsorgsnämnden och omsorgsnämnden i Södertälje kommun fastställer vägledande riktlinjer för beslut och genomförande av insatser enligt socialtjänstlagen (SoL). Utgångspunkt för riktlinjerna är att äldre och personer med funktionsnedsättning i behov av stöd och hjälp beviljas rätt insats utifrån förmåga och behov samt att de känner delaktighet i utformningen av insatserna. Andra viktiga utgångspunkter är en god hushållning med tillgängliga resurser och ett tillvaratagande av medarbetarnas kompetens, engagemang och lust till vidare utveckling.

1.1 Syfte

Syftet med riktlinjerna är att ge stöd och vägledning vid bedömning och genomförande av insatser enligt SoL, som omfattas av nämndernas verksamheter. Riktlinjerna utgör också en grund för bedömningen av skälig levnadsnivå samt att stödja rättssäkerheten för den enskilde genom att handläggning och biståndsprövning utförs på ett enhetligt vis.

1.2 Omfattning

Riktlinjerna utgår från gällande lagstiftning, rättspraxis, förarbeten till gällande lagar, bindande föreskrifter från Socialstyrelsen samt inriktning i Södertälje kommuns "Mål & Budget".

Riktlinjerna avser insatser, stöd och omvårdnad enligt SoL för personer över 65 år, personer med fastställd demensdiagnos oavsett ålder samt personer med funktionsnedsättning oavsett ålder.

Riktlinjerna omfattar nämndernas verksamhetsområden för myndighetsutövning, ordinärt boende, vård- och omsorgsboende samt verksamheter för personer med funktionsnedsättning.

Avgränsning

Riktlinjerna avser inte personer som är i behov av aktiviteter enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Riktlinjerna gäller inte för behandlingsinsatser enligt SoL för personer med missbruksberoende, psykiatriska besvär eller kommunkontrakt, försörjningsstöd och bistånd eller tvångsvård enligt lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM).

Aktualitetsprövning och tillämpning

För att riktlinjerna ska kunna utgöra ett så bra stöd som möjligt krävs det att de är aktuella och uppdaterade utifrån gällande lagar och övriga ramverk.

Riktlinjerna ska aktualitetsprövas vart tredje år.

När det gäller tillämpning av riktlinjerna ska de kompletteras med handbok för biståndsbedömning samt utförande av insats. Handböckerna ska uppdateras årligen.

2. Vägledande utgångspunkter

Behovet av omsorg kommer att öka och därför behöver också verksamheterna följa samhällsutvecklingen liksom den demografiska utvecklingen. Lokal omsorg i likhet med hälso- och sjukvården i stort behöver effektivieras för att dels kunna möta behoven som finns nu, liksom för att på sikt kunna ställa om till en omsorg som bygger än mer på hälsofrämjande och förebyggande grunder. Där kommer individens egenansvar att ges större plats liksom tilliten till de professionellas kunskap och förmåga att göra bedömningar utifrån intentionerna i lagstiftning, kommunövergripande mål och övriga styrdokument.

Södertäljes kommunövergripande mål

Kommunens långsiktiga och övergripande mål vägleder för en hälsofrämjande och förebyggande biståndsbedömning som tar fasta på att tillgodose att:

- medborgarna har utrymme till inflytande och delaktighet
- medborgarna har goda livsvillkor
- medborgarna får god service och hög tillgänglighet

Nämndernas uppdrag

Nämnderna ska verka för en omsorg som inriktas på att äldre personer och personer med funktionsnedsättning får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd.

För insatser som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Vid beslut som rör insatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande. Med barn avses varje individ under 18 år.

2.1 Salutogent förhållningssätt

I Södertälje kommun utgår omsorgen ifrån ett salutogent förhållningssätt. Det innebär att insatsen som individen får utgår från individens förmågor, behov och förutsättningar att leva ett gott liv. Ett salutogent förhållningssätt innebär att det i verksamheterna finns metoder och kunskap för att bemöta, ge stöd, främja god hälsa och självständighet för varje individ och insats.

Nämndernas värdegrund

Nämndernas gemensamma värdegrund baseras på respekt för individen, medborgaren först och mer än förväntat som centrala värdeord. Nämnderna ska därmed verka för att äldre och personer med funktionsnedsättning i Södertälje, som har behov av stöd och hjälp från kommunen, beviljas rätt insatser och att de känner trygghet, värdighet och delaktighet

Varje individ ska erbjudas en kompetent och flexibel omsorg och möjlighet till ett hälsosamt och stimulerande liv. Nämnderna ska utöver detta tillse en god hushållning med tillgängliga resurser och ett tillvaratagande av medarbetarnas kompetens, engagemang och motivation till vidare utveckling.

2.2 Skälig levnadsnivå

Den enskilde individen ska genom biståndet försäkras en skälig levnadsnivå. Begreppet skälig levnadsnivå har ingen exakt definition och behöver bedömas utifrån den tid och de förhållanden som den enskilde lever i. Det innebär inte bara en nivåbestämning utan ger också uttryck för vilken form av insats, omsorg och stödform som kan komma i fråga. Det innebär att beslutet om vilken levnadsnivå som anses skälig måste lämnas till myndigheten för äldre och personer med funktionsnedsättning att bedöma vad som är rimligt för varje enskild individs förmågor och behov. Som stöd för bedömning finns delegationsordningar och tillämpningsdokument.

Den generella nivån för skälig levnadsnivå förändras kontinuerligt av rättspraxis, föreskrifter och allmänna råd. Varje individuell bedömning av vilken insats som kan komma i fråga måste också göras utifrån en sammanvägning av olika omständigheter som till exempel den önskade insatsens lämplighet, kostnaderna i jämförelse med andra insatser samt den enskildes önskemål. Det finns inte någon ovillkorlig rättighet för den enskilde att välja insatser oberoende av kostnad.

3. Grundläggande bestämmelser

De grundläggande bestämmelser som ramar in omsorgen i Södertälje kommun utgår från gällande lagstiftning, bindande föreskrifter från Socialstyrelsen samt olika styrdokument som är aktuella för verksamheterna.

3.1 Lagstiftning

Riktlinjerna utgår i huvudsak från socialtjänstlagen, offentlighets- och sekretesslagen, förvaltningslagen och kommunallagen.

Det kan även finnas andra lagar och regler av betydelse för avgörandet av en specifik fråga som inte anges här. Nämnderna följer även rättsutvecklingen genom att ta del av rättsfall, uttalanden från tillsynsmyndigheter etcetera i den mån de kan vara vägledande för verksamheten.

Enligt minoritetslagen ska Södertälje kommun ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor.

Socialtjänstlagen

I SoL regleras rätten till bistånd. Det är en målinriktad ramlag, vilket ger kommunen stor frihet att utforma verksamheter efter lokala behov och förutsättningar. Lagen definierar varken vilka insatser som behöver ges för att tillgodose olika typer av behov hos den enskilde eller begreppet skälig levnadsnivå.

I Södertälje kommun ska en ansökan om bistånd enligt SoL alltid prövas individuellt utifrån den enskildes förmåga, behov och förutsättningar att klara sin nuvarande vardag och grundar sig på beslut utifrån gällande lagstiftning.

3.2 Styrdokument och prioriterade områden

Förutom de lagar och förordningar som finns på området regleras verksamheterna även av nationella och lokala styrdokument. Det handlar om föreskrifter från Socialstyrelsen liksom av Södertälje kommun beslutade styrdokument som har direkt koppling till omsorg för äldre och personer med funktionsnedsättning och sådana som har påverkan på individens hälsoutveckling och välbefinnande till exempel strategier, policyer och rutiner.

Särskilt prioriterade områden att förhålla sig till är kommunens arbete när det gäller språk och förvaltningsområden, våld i nära relation, trygghetsskapande, demokratiutveckling och barnkonventionen.

3.3 Digitalisering och välfärdsteknik

För att kunna följa samhällsutvecklingen liksom den demografiska utvecklingen och skapa anpassad och tidsenlig omsorg med individens behov i centrum behöver också nämnderna följa den digitala utvecklingen. En följsamhet av digitaliseringen handlar om en ökad tillgänglighet, självständighet, trygghet och kvalitet för brukare och ökad effektivitet i verksamheten.

Att använda välfärdsteknik som första alternativ för olika aktiviteter är en naturlig del i verksamhetsutvecklingen. Exempel på välfärdsteknik som finns som standard för beviljade insatser är digitala trygghetslås och trygghetslarm samt inköp online.

4. Kommunens ansvar

För att ingen enskild individ ska riskera att hamna mellan stolarna finns regler om vilken kommun som ansvarar för en enskild individ enligt SoL.

4.1 Bosättningskommun och vistelsekommun

Ansvar för den enskilde ligger hos bosättningskommunen. Med bosättningskommun avses här den kommun där den enskilde är bosatt. Folkbokföringsadressen behöver inte vara avgörande, snarare bör man se till att enskilda ska anses bosatta där individen kan antas komma att tillbringa sin regelmässiga dygnsvila. Därutöver räknas bosättningskommun som den kommun som den enskilde har starkast anknytning till, oavsett om den enskilde är bosatt i en annan kommun.

Om personer som är bosatta i Södertälje kommun och som har beviljade insatser från nämnderna planerar att vistas kortare tid (högst sex månader) i annan kommun och under vistelsen behöver stöd i vistelsekommunen finns det möjlighet att få sina insatser utförda där. Biståndshandläggare i bosättningskommunen ombesörjer ansökan och vistelsekommunen begär ersättning från Södertälje kommun gällande utförd insats och tid.

4.2 Hushållsgemenskap

Makar har ett gemensamt ansvar för hushållet och hemmets praktiska bestyr. Däremot kan mer omfattande omsorgsbehov anses ligga utom ett sådant

ansvar. Därför kan direkta omsorgsinsatser bedömas vara av sådan karaktär att det inte kan begäras av make eller maka tar ansvar för dem.

Samma principer som för makar ska tillämpas för sammanboende par, par som ingått partnerskap, personer som delar hushåll, inneboende och personer med hemmavarande barn över 18 år. Om sökande är inneboende eller hyr ut delar av bostaden till andra omfattar beslutet endast den sökande.

4.3 Parboendegaranti

Rätten att få åldras tillsammans regleras i parboendegarantin. Den innebär att det inom ramen för skälig levnadsnivå ingår att kunna sammanbo med make eller sambo när den ena av makarna får bistånd i form av särskilt boende. Det gäller under förutsättning att paret dessförinnan har sammanbott varaktigt eller, om den ena parten redan bor i ett särskilt boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott. Riktlinjen gäller för personer 65 år och äldre, i de fall då endast den ena parten har biståndsbeslut om särskilt boende. Medboende avser den person som flyttar med till ett vård- och omsorgsboende utan att själv ha bistånd till insatsen.

4.4 Utförande verksamhet

I samband med att en enskild individ ansöker om bistånd ska handläggaren informera den enskilde om att kommunen garanterar biståndsbedömda insatser genom att bli tilldelad en utförare. Utöver det finns möjlighet för den enskilde att lämna önskemål om utförare.

4.5 Avgifter

Kommunen har rätt att ta ut avgifter för aktiviteter som beviljats enligt SoL. Södertälje kommuns avgifter är beräknade utifrån prisbasbeloppet och maxtaxa som bestäms av regeringen varje år. Det är kommunfullmäktige som beslutar vilka typer av stöd som ska ha en avgift och hur beräkningen ska gå till. För mer information kring olika insatser och avgifter samt hur avgiften beräknas hänvisas till broschyren "Avgifter för äldre och personer med funktionsnedsättning". Avgiftsutrymmet beräknas och bestäms slutligt genom ett avgiftsbeslut som skickas hem till den enskilde.

5. Genomförande

Biståndshandläggningen och utredningen ska göras utifrån en helhetssyn och belysa den enskildes sammantagna situation, behov och mål. Inom ramen för biståndsbedömning finns en serviceskyldighet som innebär att den enskilde ska informeras om de möjligheter och insatser som erbjuds eller som finns tillgängliga i samhället i övrigt, vilket kan handla om statliga avdragstjänster, regionala tjänster och teknik samt civilsamhällets olika former av stöd.

5.1 IBIC – Metodstöd för handläggning och utförande

Individens behov i centrum, IBIC, är Socialstyrelsens nationella modell som handläggare och utförare använder som metodstöd när de ska identifiera och

beskriva individens behov, resurser, mål och resultat. Det är individens behov som behöver styra vilka insatser som kan erbjudas och hur de sedan kan utformas. Modellen gör det också möjligt att följa upp individens resultat och värdera måluppfyllelse.

Genom att använda Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa, ICF, är det möjligt att beskriva individens situation både fysiskt, psykiskt och socialt. IBIC som metodstöd tillämpas konkret i handböckerna för handläggning samt utförande av insatser utifrån IBIC:s livsområden.

5.2 Handläggning och utförande

Äldre och personer med funktionsnedsättning som är invånare i Södertälje kommun ska få stöd, hjälp och en god vård och omsorg när de behöver det. Varje individuellt behov är avgörande för vilka insatser som är aktuella.

Beslut

Rätten till bistånd prövas efter inkommen ansökan från den enskilde, alternativt genom en ställföreträdare. Därefter sker utredning utifrån behov och fattat beslut om bistånd. Beslut fattas utifrån individuella behov i det enskilda fallet.

Bistånd beviljas om behov finns och som inte kan tillgodoses på något annat sätt. Biståndet ska motsvara den enskilde en skälig levnadsnivå och utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv. Vid behov ska också insatser ges för att möjliggöra för individen att få en aktiv och meningsfull tillvaro. I samband med behovsbedömningen ska alltid den enskildes möjligheter till stöd och hjälp från det egna nätverket och samhällets övriga stödinsatser undersökas.

Avslag och överklagan

Ett avslag eller delavslag på en ansökan ska alltid motiveras. Om skäl till avslag är att behovet kan tillgodoses på annat sätt ska det framgå vad annat sätt innebär. Vid avslag ska det framgå var och när den enskilde kan överklaga beslutet. Den enskilde har rätt att hos förvaltningsrätten överklaga beslut som inte innebär fullt bifall.

Återkallelseförbehåll och tidsbegränsning i beslut

Samtliga beslut förses med ett återkallelseförbehåll vilket innebär att beslutet kan ändras om behovet väsentligen ändras eller om andra omständigheter framkommer som påverkar grunden för beslutet.

Uppföljning av beslut

Nämnderna har ansvar för att följa upp hur beviljade insatser utförs, att insatserna tillgodoser den enskildes behov, att verkställigheten sker i enlighet med beslutet och med hänsyn till den enskildes medinflytande samt är av god kvalitet.

Samordnad individuell plan (SIP)

Bedömning av en persons behov kräver ofta att flera professioner samverkar, det gäller såväl inom som utanför den kommunala organisationen. I de fall det är relevant ska en SIP initieras med inhämtade uppgifter från flera olika professioner.